

Hvordan kunne Gud till

Den svenske teologen og trosforsvareren Stefan Gustavsson drøftet Gud, det onde og lidelsen i lys av massakren 22. juli under Ung Landsmøte.

TORE HJALMAR SÆVIK
tore.hjalmar.saevik@dagen.no

– Når det er skjedd en ulykke, er ikke forklaringer og argumenter det man trenger, understreket Gustavsson under seminaret om det ondes problem. Han poengterte at det første som må prioriteres, er å hjelpe og trøste dem som er rammet. Når ulykken er kommet litt mer på avstand, mener han det kan være både legitimt og riktig å reflektere over det som er skjedd, også i relasjon til Gud.

Utfordrer gudstroen

Bibelen er ikke redd for disse spørsmålene, poengterte Gustavsson. Han viste til profeten Habakuk som spurte «Hvorfor lar du meg se urett?». Så skjerper profeten problemstillingen og spør: «Hvordan kan du selv se på slik elendighet? Ødeleggelse og vold har jeg for mine øyne».

Hendelsene på Oslo og Utøya har vakt en enormt sterk reaksjon også i Sverige og er blitt diskutert og kommentert svært mye, fortalte Gustavsson.

Sett fra et kristent ståsted minnet han imidlertid om noe som han erkjenner kan oppleves provoserende, men som likevel er viktig: Hendelsene vekker ikke et eneste nytt spørsmål om det ondes problem. De er bare et nytt og dramatisk utslag av menneskelig ondskap, som utspiller seg hver dag og som i historien har resultert i de mest ufattelige ugjerninger. Gustavsson påpekte at problemet blir mer påtrengende med en nær, grusom og uventet handling, men egentlig aktualiserer et gammelt spørsmål for den som er kristen.

I lys av det onde som skjer: Kan jeg tro på Gud?

Intet mørke

«Pris Herren, for han er god!» lyder oppfordringen i Salmenes bok, og Guds godhet blir løftet fram som en sannhet gjennom hele Det gamle testamente. Det samme skjer i Det nye testamente. I Jakobs brev heter det at all god og fullkommen gave kommer ovenfra og at det ikke er forandring eller skiftende skygger hos Gud. Og i Johannes første brev slås det fast at Gud er lys og at det ikke finnes mørke i ham.

For å forstå hvordan det onde likevel er så sterkt og synlig i verden, mener Stefan Gustavsson det er avgjørende å gå tilbake til begynnelsen. Selv om kristne er uenige om hvordan de første kapitlene i Bibelen skal forstås i historisk forstand, tror han ikke noen vil være uenige om at skaperverket i utgangspunktet var godt. Etter hver av skapelsesdagene konstaterte Gud dette om det han hadde skapt. Harmonien skulle imidlertid ikke vare.

– Det onde oppsto gjennom et

FAKTA

Ung Landsmøte

- Sommerfestival for MLM UNG og ImF-UNG
- Tid: 2. - 6. august
- Sted: Ålgård i Rogaland
- Tema: Sannhet
- Alder: Fra 15 år og oppover

fall i engleverdenen, og menneskene har sagt ja til det onde, forklarte Gustavsson.

Syk verden

Han viste til at djevelen ifølge Bibelen egentlig var en engel, men valgte å dyrke seg selv i stedet for å dyrke Gud. Så kan man likevel spørre seg om Gud har skapt det onde når dette kunne skje. Gustavsson mener det er en misforståelse å tenke slik. I stedet mener han det er riktig å si at djevelen et mindre gode over et større gode og at det var ondt.

– Ondskaper er ikke noe som egentlig finnes, men er en skade eller mangel, svarte Gustavsson på et spørsmål fra salen om denne problemstillingen.

Det at de første menneskene lot seg forføre av djevelen, har fått voldsomme konsekvenser.

– Verden er blitt skadet og syk, påpekte Gustavsson.

– Som mennesker er vi blitt vredens barn og har djevelen til far. Inn i det innerste av menneske er det en dyp korrupsjon. Og siden Gud ga mennesket herrevelde i verden, trakk det verden med i fallet, sa teologen.

Han viste til Auschwitz og Utøya-massakren som eksempler på noe av det verste fallet har ført til.

– Men vi er alle i kontakt med det samme, framholdt Gustavsson.

Redningsaksjon

Når vi overser eller ignorerer et menneske som vi burde hjelpe, mener han egentlig det er de samme kreftene som er på ferde, bare ikke med så dramatiske dimensjoner.

– Ikke noe livssyn har en så høy vurdering av mennesket og samtidig en så alvorlig vurdering av menneskets forderv som det vi finner i Bibelen, sa han.

Gjennom redningsaksjonen som startet med utvelgelsen av Abraham som stamfar for Guds eiendomsfolk for rundt 4.000 år siden og førte fram til Jesu fødsel, liv, død og oppstandelse for 2.000 år siden, har Gud gjort alt som står i hans makt for å vinne menneskene tilbake til seg.

– Guds frelse kan ikke bygge på det korrupte mennesket. Det må fødes på nytt, understreket Gustavsson.

Han vedgikk at Guds plan etter moderne menneskers vurdering går svært sakte, men oppfordret til å se at det pågår en gjenoppbyggelse som gir håp midt i det tragiske.

Ifølge den svenske trosforsvareren skal kristne slett ikke slå seg til ro med tingenes ofte bedrøvelige tilstand mens de venter på en ny himmel og en ny jord.

LIDELSE: Mange er i dyp sorg etter angrepet mot ungdommene på Utøya 22. juli. Hendelsen har igjen aktua

– Vi skal gjøre alt vi kan for å utbre det gode og begrense det onde. Vi skal også be Gud stoppe det onde, sa han, og la til at dette kan skje i tillit til at Gud en dag vil stoppe alt ondt.

Nødvendig frihet

Et spørsmål melder seg: Hvorfor ga Gud menneskene frihet til å velge det onde? Gustavsson mener svaret ligger i at Gud har valgt å være en frier. Apologeten ser dette i sammenheng med at virkelig kjærlighet bygger på frihet.

– Hvis jeg på datamaskinen min legger inn en åpningshilsen som sier «Stefan, jeg elsker deg» hver gang jeg skrur den på, vil det være patetisk, sa han.

På samme måte mener han det ville være ynkelig om Gud hadde skapt mennesker som var programmert til å elske seg.

– Gud er selv kjærlighet og

trenger ikke noen som elsker ham, men han vil at flere skal få del i hans kjærlighet. Derfor har han skapt engler og mennesker. Kjærlighet er viktig. Alle vet innerst inne at kjærlighet er det viktigste av alt, men kjærligheten må man finne i frihet, sa han, og avviste at det er mulig å tvinge noen til å elske.

Gudgitt ansvar

På dette grunnlaget mener Gustavsson man kan si at Gud er ansvarlig for ondskapens mulighet, men ikke for ondskapens realitet.

– Den er det engler og mennesker som har ansvaret for, sa han.

Mot dette vet han noen vil protestere. Hvis man lager en bombe, har man ikke da et ansvar hvis den eksploderer? Gustavsson mener sammenlikningen ikke treffer.

– Det er helt annerledes med personer, sa han og viste til at han

har tre barn. Sammen med sin kone er han ansvarlig for at de finnes, men han er ikke ansvarlig for hva de gjør som myndige mennesker – forutsatt at han har gitt dem en god og omsorgsfull oppdragselse.

– Som mennesker er vi skapt på et så høyt nivå at vi ikke kan gå bort fra ansvaret Gud har gitt oss, poengterte Gustavsson.

Skjulte grunner

I forlengelsen av dette mener han det er betimelig å spørre seg hvordan man skal tenke om rettferdighet i tilværelsen. Her ser han tre mulige svar.

■ Ateisme: Det finnes ingen rettferdighet. Livet er meningsløst og tilfeldig.

■ Panteisme: Livet er rettferdig. Karmaloven – som innebærer at man blir reinkarnert i en skikkelse

late Utøya-tragedien?

lisert spørsmålet om det ondes problem. FOTO: KRISTOFFER ØVERLI ANDERSEN, SCANPIX

og til et liv som samsvarer med det man fortjener ut fra gjerninger man har gjort i tidligere liv – tilsier at mennesker får det de fortjener.

■ Teisme: Rettferdigheten kommer. Guds store dom vil komme, og Gud skal gjenopprette rettferdigheten for dem som har lidd urett.

På denne bakgrunnen mener Gustavsson man også må svare på det såkalte teodicé-problemet, som kan oppsummeres slik:

■ Hvis Gud er god, vil han utsette det onde.

■ Hvis Gud er allmektig, kan han utsette det onde.

■ Det onde er ikke utslettet, altså finnes det ingen god og allmektig Gud.

Gustavsson mener dette resonnementet er mangelfullt, fordi man ikke tar høyde for at Gud faktisk vil utsette det onde – han har

bare ikke gjort det ennå, av grunner som mennesker ikke kan se.

Guds megafon

Fram til fullendelsen, som det blir pekt fram mot gjennom hele Bibelen, lever vi i en verden der det onde rammer oss og sårer oss, påpekte Gustavsson. Selv om Gud ikke vil det onde og kristne skal kjempe imot det, påpekte han at Gud kan bruke det onde til noe godt når det først skjer. Han viste til historien om Josef i Det gamle testamente. Josef opplevde mange prøvelser fordi brødrene vendte seg mot ham og solgte ham som slave til Egypt, men på sikt skulle han komme til å redde både egypterne og sitt eget folk.

«Dere tenkte å gjøre ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode. For han ville gjøre det som nå er hendt, og berge mange menneskeliv,» sa han til brødrene sine

da dette var skjedd og han tilga dem.

Gustavsson siterte også C. S. Lewis: «Gud hvisker til oss i våre nytelser, taler til oss i samvittigheten, men roper i vår lidelse. Det er Guds megafon for å vekke en sovende verden».

Evighetsperspektiv

Gustavsson er fullt klar over at mange likevel vil spørre seg hvorfor det skjer så mye som virker totalt meningsløst. Bak denne invendingen mener han det ligger en forventning om at mennesker skal kunne forstå hvorfor alt skjer.

– Hvis det finnes en Gud, er det en god del av handlingene hans som kommer til å overgå vår forståelse, sa han, og la til at mye bare kan forstås ut fra et evighetsperspektiv. Og det er det bare Gud som har. DAGEN

HOLDBART: Stefan Gustavsson mener den kristne tro gir holdbare svar på det ondes problem. FOTO: TORE HJALMAR SÆVIK

«Finnes Gud, er han en djevel!»

Slik lyder tittelen på et kapittel i Stefan Gustavssons bok «Kristen med god grunn».

JOHANNA HUNDEVIN ALMELID
johanna@dagen.no

I boken konstaterer Gustavsson at ondskaper ikke er et problem bare for den kristne tro, men at den er en del av vår felles virkelighet. Alle mennesker blir stilt overfor det onde, og det forsvinner ikke selv om vi tar bort den kristne tro. «Ethvert livssyn må si noe om det onde, og ethvert menneske må ta et standpunkt,» skriver Gustavsson.

Forutsetter Gud

I boken berører han naturalismen, der alt som finnes dypest sett kan reduseres til energi og materie, og der moral blir noe subjektivt, fordi det ikke finnes noen norm for hva som er rett og galt. En naturalist vil bruke det onde som skjer som et bevis mot Gud, men ifølge Gustavsson blir det en selvmotsigelse. Hans konklusjon er at alt snakket om ondt og godt må forutsette Gud. Det onde er derfor intet bevis mot Gud, hevder han.

I boken berører Gustavsson det onde og islam. Her møter vi en personlig Gud, Allah, som er så opphøyet over verden at det ikke er mulig å si noe om hans vesen. En gjerning blir god eller ond bare hvis Allah sier at den er det, og etikken er forankret i Allahs vilje, ikke i hans vesen. Islams løsning på det ondes problem blir dermed at ansvaret for det onde som skjer, faller på Allah.

Gud er bare god

I boken sammenfatter Gustavsson det kristne synet på det onde i syv punkter:

1. Gud er god.
2. Gud skapte et godt skaperverk.
3. Det har skjedd et opprør i Guds skaperverk.
4. Vi lever i en unormal verden.
5. Gud har satt i scene en fantastisk redningsaksjon.
6. Det er grunn til å kjempe mot det onde.

FAKTA

Stefan Gustavsson

- Generalsekretær for Svenska Evangeliska Alliansen, direktør for CredoAkademien og høgskolelektor ved Mediehøgskolen Gimlekollen i Kristiansand.
- Utdannet teolog

7. Det finnes et håp; dom og nyskapsel.

Etter syndefallet

Syndefallet skulle få store konsekvenser, for kosmos og for mennesket. Men i Jesu kors ser vi hvordan Gud gjør opp med alt det onde, samtidig som han viser dybden av sin kjærlighet til mennesket.

Etter syndefallet har både djevelen og mennesket bevegelsesfrihet og kan handle. Det er derfor der skjer så utrolig mye vondt i verden som Gud ikke har ansvar for, etter som det er gjerninger som har sitt utspring et annet sted, skriver Gustavsson.

I boken drar Gustavsson et skille mellom det ondes problem, som er de teoretiske spørsmålene om det ondes opphav, natur og fremtid, og lidelsens problem, som er de eksistensielle spørsmålene om hvorfor akkurat jeg rammes akkurat nå, på akkurat denne måten. Forfatteren konkluderer med at kristen tro gir svar på det ondes problem, men ikke på lidelsens problem. I påvente av dommen er tilværelsen fylt av urett, av urettferdighet, av ufortjent lidelse, og derfor skal vi kjempe for forandringer. Den kristnes kall er å stole på Gud i mørket og sette sin lit til hans godhet også når vi ikke kan se den på hvert enkelt punkt. Gustavsson konkluderer med at til syvende og sist er det ikke Gud som dypest sett har et problem med det onde. Det egentlige spørsmål er ikke hvordan han skal kunne rettferdiggjøre seg i lyset av det onde, men hvordan vi skal kunne gjøre det.

(JENGITT MED TILLATELSE FRA LUTHER FORLAG)